

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta „ 60 „
„ četrta leta „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dohivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Magjari in njihova gospodstvaželnost.

Lepa ogerska dežela šteje na 3896 □ miljah
kakih 10 milijonov ljudi, a med temi je trdih
Magjarov samo 4.330.000 duš; ostali so Slovaki,
Rusini, Srbi, Slovenci (Prekmurci), potem Romuni,
Nemci, Judi in Cigani. Čeravno pa Magjari še
polovice prebivalstva ne storijo, vendar vse stra-
hujejo, zlasti pa hočejo Slavjane potlačiti in po-
magjariti. Temi nasproti še sedaj Magjari, ljudje
turško-mongolske krvi, niso boljši, kakor pred 900
leti, kedar so, od Nemcev pozvani, pribruli v
dnešnjo Oggersko, ki je tedaj bila del Veliko-
Moravske države Svetopolkove. Kot sovražniki
Slavjanov so prišli razdirat slavjanske države in
sovražniki Slavjanov so ostali do dnešnjega dne.
Vedno se ravna po surovi svoji in zaničljivi pri-
slovi: Tot nem ember, t. j. Slavjan ni človek.

1. Sicer so tudi Magjari napravili postavbo o
enakopravnosti vseh ogerskih narodov; a v
djanju je ova postava ravno tako le na papirju,
kakor od naših ustavovercev nasnovani §. 19.
temeljnih postav. V djanju vlada na Oggerskem
povsod kruto pomagjarovanje. Slovaki, ki prebi-
vajo v severnem delu Oggerske, v višje 2 milijona
močni skupini, so si z lastnim, težko naberačnim
denarjem ustanovili slovaške gimnazije in priprave-
nice za izrejanje narodnih učiteljev. Tega Mag-
jar ni mogel strpeti in je vse šole zatrl in prepo-
vedal ter namesto narodnih vsilil magjarske šole.
Na dalje so isti večjidel silno siromašni Slovaki
ustanovili Matico slovansko, podobno našej
Matici slovenski v Ljubljani. Magjarska vlada jo
je lani zatrla in denarje pobrala, čeravno dobro
vé, da so sami svitli cesar l. 1863. Matico slovansko
potrdili in darovali 2000 fl. Magjarska ošab-
nost še tedaj cesarskemu daru ne prizanaša, kedar
velja Slavjana zatreti in duševno zamoriti!

Tudi Matico srbsko v Novemgradu so
magjarski ministri hoteli v Budapešt preseliti, da
bi jo ondi s časom uničili. Vendar to jim je za
sedaj še spodletelo. Zato jej žugajo z drugim
udarcom. Hočejo namreč vzeti veliko premoženje,

katero je pred 30 leti srbski narodnjak Savo žl.
Tukely jej daroval v podporo učeče se srbske
mladeži na raznih vseučiliščih. Razdraženost Srbov
je vsled tega novega nasilstva velika zoper Mag-
jare. Vendar za nezadovoljnost potlačenih naro-
dov je Magjarom malo mar. Skrbi jih le nesitljiva
jihova gospodstvaželnost, katero ravno sedaj na-
merjavajo raztegniti čez celo Avstrijo.

2. Leta 1867. so se Magjari porazumili z
našimi ustavoverci, nemškimi liberalci, ter cesarstvo
razčesnili na dvoje. Avstrija je dobila dvojne mini-
stre, nemške na Dunaju, in magjarske v Budape-
štu. Le vojna, denar, državni dolg, colnine in
vnanje zadeve ostale so skupne zadeve, za
katere so Magjari 30% doplačevati obljubili. Po-
godba se je sklenila na 10 let in se ima tedaj l.
1877. ali zopet potrditi ali predručiti. Magjari
jo hočejo predručiti, sebi v korist, nam in
Avstriji pa na škodo. Pred vsem hočejo denar-
stvene zadeve razkosati in v Budapeštu ustanoviti
ogersko banko, katera bi ogerske bankovce iz-
dajala, kakor nekdanj Košut. Kakor se sedaj kaže,
bodo Magjari gotovo dosegli, kar hočejo. Ne bo-
de več dolgo in videli bomo ogerske bankovce in
dobili dvojni ažio na srebro: avstrijski in ogerski
ažio.

Tudi gledé vojne Magjari vedno dalje gra-
bijo. Ne davno je minister Tisza rekel, da brez
njegovega dovoljenja ne sme nobeden ogerski vo-
jak na vojsko. Ta oholi magjarski Bismark si
tedaj že prilastuje, kar edino svitlemu cesarju pri-
staja. Še ni zadosti! Ravno te dni se je po svetu
razvedelo, da hočejo Magjari mladega cesarjeviča
Rudolfa še letos kronati za ogerskega kralja. To
je za Magjare velike važnosti. Kajti kralj mora,
preden se mu zlata krona sv. Štefana položi na
glavo, prisegnoti na ogersko ustavo, t. j. Magjari
si hočejo že za naprej vse, kar so ce-
sarstvu izvili, prihraniti in zavarovati po slovesni
kraljevski prisegi. Resnično, Magjari niso samo
predrzni in ošabni ljudje, ampak tudi zvijačni poli-
tikarji. Celo Avstrijo bodo strahovali. Tako da-
leč so nas spravili naši lehkomišljeni ustavoverci

s svojo prenatljeno nagodbo z Magjari l. 1867. Edini federalisti bi še Magjarom bili kos.

Občni zbor za stavljenje Slomšekovega spomenika 11. jan. 1876.

Dasiravno bilo je slabo vreme, se je vendar 11. jan. t. l. zbralo precejšnje število častilcev nepozabljivega nam slovenskega domoljuba in izglednega škofa in kneza lavantinskega Antona Martina Slomškega, da v občnem zborovanju sklenejo, kde in kaki spomenik se mu postavi za nabrane denarje. Prostor mariborske čitalnice bili so primerno in okusno ozaljšani s podobo Slomšekovo in slovenskimi bojami.

Predsednik zboru bil je mladi g. dr. Kačič, ki je zbrane gospode prijazno pozdravil in omenil, kako si čitalnica v čast šteje, blagemu rajnemu svojo hvaležnost za požrtvovalno podporo pri utemeljitvi čitalnice s tem skazati, da pripomaga in sodeluje pri stavljenju njegovega spomenika. Navzoč je bil ves ožji odbor. G. dr. Srnec kot denarničar, dr. Gregorec kot tajnik, g. kanonik Glaser in g. profesor Davorin Valenčak kot odbor.

Iz tajnikovega splošnega poročila o delovanju ožjega odbora povzememo sledeče črtice. Tri leta po smrti Slomškovi je mariborska čitalnica prevzela blago skrb rajnemu gospodu postaviti spomenik, vreden Slomškega kot škofa, slovenskega pisatelja in požrtvovalnega domoljuba. Tudi že rajni g. dr. Prelog je kot predsednik čitalnice mariborske prvo sejo odbora za stavljenje Slomšekovega spomenika pričel 12. nov. 1865. On je tudi prevzel denarničarstvo. Odborniki so bili: g. dr. Vogrin, zastopnik dekanov, dr. Ulaga, zastopnik lav. konzistorija, dr. Srnec in Jož. Jedlička zastopnika čitalnice. Ti odborniki so dali vsemu podvzetju potrebno ustavo, vsled katere se je imel ob svojem času sklicati občni zbor, kateri edini o celi stvari končno določuje. Pri drugi seji, t. j. 20. nov. 1865. se je hvaležno sprejel izvrstni poziv do Slomškovih častilcev, spisan od g. Kosarja. Poziv se je dal tiskati in po Slovenskem razposlati.

Tudi do mariborskih gospodov se je odbor obrnil po visoko rojeni grofinji Brandisovi. Ob enem je dobil odbor dovoljenje od lav. konzistorija, po slavni dekanjah doneskov nabirati. Dovoljenje bilo je podpisano od g. stolnega dekana Pikelna. Nemilo pa je odbor zadelo pismo mariborskega župana Tappeinerja, ki je vsako sodelovanje mestnega zastopa pri stavljenju spomenika prvemu škofu mariborskemu kratko in nekako zabavljivo odrekel.

Leta 1866. bila je samo ena seja, kakor tudi l. 1867. Pri poslednji seji, namreč 26. jan. 1867. se je preklicalo in ovrгло to, kar je prvi odbor v prvi seji l. 1865. sklenil, namreč, da bi Slomškov spomenik imel biti postavljen na jav-

nem prostoru. Za javnost sta glasovala g. Šuman in g. Jedlička, proti pa dr. Vogrin, dr. Ulaga in stolni župnik g. Matjašič. Potem je predlagal g. dr. Ulaga prostor pred cerkvijo sv. Alojzija. Predlog je bil sprejet, ker so zanj glasovali dr. Vogrin, dr. Ulaga in Šuman, proti pa g. Matjašič; g. Jedlička ni hotel glasovati. Sklenilo se je potem, g. Stichel-na in Teichmeistera naprositi, da prostor razmerita in odboru načrt spomenika predložita. Ali se je to zgodilo, ali ne, iz zapisnikov ni razvidno. Takisto velja o nasvetu, poslanem od g. Davorina Trstenjaka. Zapisniki o kakšnosti tega nasveta ničesar ne zapopadajo.

V letih 1868, 1870, 1871 in 1873 ni bilo nobene seje. Leta 1869 se je 1600 fl. izposodilo g. Šinko-tu po 6%. Leta 1874 so v odbor stopili g. kanonik Glaser in leta 1875 g. dr. Gregorec in g. prof. Valenčak pod predsedništvom g. Janko Pajka. G. dr. Srnec se je kot denarničar potrdil in sedaj se je začelo neumorno delati za zvršenje Slomšekovega spomenika. Leta 1874. v seji 4. nov. se je stolna cerkva odbrala in v njej presbiterij, kot prostor za glavni Slomškov spomenik. Ob enem se je sklenilo omisliti ploščo za Slomškov grob, za rojstno hišo in sliko za krstni kamen v Ponkvi in naposled izdati Slomškovovo pismo zapuščino in v ta namen obrniti 1000 fl. Ove sklepe je razun poslednjega odbor l. 1875. v 4 sejah toliko zvršil, da je zamogel na 11. jan. 1876 sklicati občni zbor. Iz poročila denarničarja dr. Srneca denes samo toliko omenimo, da je vseh denarjev za Slomškov spomenik nabranih 5682 fl. 3 kr. potem 3 cesarski zlati in zlat 5 frankov.

Sklepi od občnega zbora sprejeti se glasijo: 1. občni zbor odobri izdelano ploščo za Slomškov grob, izdelano ploščo za rojstno njegovo hišo in odborov nasvet glede spomenika pri krstnem kamnu v Ponkvi, 2. občni zbor potrdi od odbora v stolni cerkvi za glavni spomenik odbrani in od knezoškofijstva dovoljeni prostor, odobri g. Hartl-nov načrt in njegovo izdelovanje po g. Schulz-u iz Viniškega kamna za 1200 fl., sprejme ponudbo g. Zajca glede 5 $\frac{1}{2}$ črevlja visoke podobe iz kararskega marmorja za 2000 fl. plače, vendar s tem dostavkom, da mu odbor izdelovanje podobe izroči še le potem, ko je g. umetnik natančnišo sličnost v obrazu podobe s Slomškovim portretom dosegnil. Občni zbor sprejme predlog g. kanonika Modrinjaka, da se g. Schulz-u naloži spomeniku primerno pridjati znamenja škofovske časti: kapo in palico. Občni zbor sprejme predlog g. dr. Srneca glede napisov, ki imajo biti latinski, slovenski in nemški in sicer kratki, pomenljivi, vsak v drugem ozirju, številke se imajo izpustiti. 3. Glede izdavanja Slomškovih spisov se je sprejel predlog g. dr. Srneca: ožji odbor se pooblasti za izdavanje Slomškovih spisov za sedaj porabiti 300 fl. zlasti za izdavanje pesmij, nabranih po g. Lendovšek-u, odboru se naloži, da se z dotičnimi osebami pogovori in porazumi. Glede porabe končno osta-